

Skogbrann

Innledning

Tørt og varmt vær øker faren for skogbrann. Den mest brannfarlige tiden på året er våren og forsommeren. De fleste og større skogbrannene skjer normalt fra slutten av april og til midten av juni.

Det er viktig at alle tar ansvar for ikke å starte brann i skog og mark. De fleste skogbrannene i Norge er relativt små, men under spesielle forhold kan mindre branner raskt utvikle seg til storbranner. Frolandsbrannen i Aust-Agder i 2008 er et eksempel på dette, der 27.000 mål produktiv skog ble helt eller delvis ødelagt. Dersom det blir skogbrann, er det et kommunalt ansvar å håndtere dette. Ved skogbranner er det ikke kun tap av skogen og de verdier knyttet til den som står i fare, men også bygninger, infrastruktur og i verste fall menneskeliv.

Foto: DSB

Telemark er et av fylkene i landet hvor det over tid er registrert flest større skogbranner.

Som et av Norges store skogfylker og med et forholdsvis tørt klima, er Telemark svært utsatt for skogbranner. Dersom det oppstår omfattende skogbranner, kan samordning av krisehåndtering være aktuelt

Skogbrannvarsel

Meteorologisk institutt beregner skogbrannfare for rundt 100 steder over hele landet. Skogbrannfaren beregnes for et gitt sted og er derfor ikke alltid representativ for et større omkringliggende område. Pass særlig på dersom det er varslet stor eller meget stor skogbrannfare (større enn 40).

I sesongen fra cirka 1. april til cirka 1. september blir skogbrannfaren spesielt overvåket, men også ellers i året dersom det oppstår stor fare for skogbrann.

<http://www.yr.no/spesialvarsel/skogbrannfare.html>

Indeks for skogbrannfare	
Meget stor fare	> 70
Stor fare	40 – 70
Fare	20 – 40
Liten fare	1 – 20
Ingen fare	0
Ikke utstedt varsel	---

Målepunkter i Telemark

Telemark						
Kommune	Sted	Nedbør siste døgn		2. juli 2012	3. juli 2012	4. juli 2012
		Målt	Nedbør			
Vinje	Hove	2. jul	11 mm	0	0	0
Sauherad	Gvarv	2. jul	4,3 mm	0	0	0
Tokke	Ofte	2. jul	3,5 mm	0	0	0
Vinje	Vågsli	-	-	2	0	0
Nissedal	Nedre Tveit	2. jul	12,7 mm	0	0	0

Eksempel på skogbrannfareindeks – målepunkter i Telemark

Kilde: www.yr.no

Sammenhengen mellom brannrisiko og treslag, alder og skoggrunn

I tillegg til de meteorologiske elementene som har betydning for skogbrannfaren er også treslag, alder og skoggrunn av stor betydning for brannfaren.

Skogforhold	Skogbrannrisiko		
	Stor	Middels	Liten
Treslag			
Lauvskog			X
Granskog		X	
Furuskog	X		
Alder			
Gammel skog			X
Middelaldrende		X	
Ung og yngre skog	X		
Skoggrunn			
Dyp skogsjord			X
Middels dyp jord		X	
Grunnlendt mark	X		

Slokking – vakthold – sikring - skogbrannreservestyrker

Etter brann- og eksplosjonsvernloven har det kommunale brannvesenet ansvaret for å slokke skogbranner på lik linje med andre branner. Brannloven gir brannvesenet rett til å rekvirere bistand, og enhver plikter å delta i brannvesenets rednings- og slokkearbeid når innsatsleder krever det, samt stille eiendom, bygninger, materiell og eventuelt personell til

disposisjon for slik innsats. Når skogeier deltar i slokkingen er han underlagt brannsjefens myndighet, og skal være registrert på liste som andre mannskaper. Brannvesenet skal betale kompensasjon for arbeidsinnsats, materiell og skader, men loven bestemmer at eier og andre med særlig tilknytning til eiendommen ikke kan kreve kompensasjon.

Når skogbrannen er slokket skal brannvesenet foreta en formell overdragelse av ansvaret til skogeier, eller den skogeier delegerer ansvaret til. Overdragelsen loggføres på alarmsentralen med angitt dato og klokkeslett. Brannvesenet kan pålegge skogeier å sørge for vakthold og andre nødvendige sikringstiltak etter at brannen er slokket (ansvaret overdratt). Pålegget bør være skriftlig og angi omfang/varighet for tiltakene. Skogeier kan ikke kreve kompensasjon fra brannvesenet for slikt pålagt arbeid.

DSB har fra sesongen 2010 inngått avtale med tre utvalgte brannvesen med kompetanse på håndtering av store skogbranner, bla Skien brannvesen, om at disse skal yte lederstøtte til brannvesenet ved skogbranner.

I kommuner hvor det er betydelig fare for brann i skog og utmark, er det krav til å organisere særskilte reservestyrker for innsats ved skogbranner, jfr. forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen av 14. juni 2002, § 4-12 – Skogbrann. Styrkene skal øve minst en gang pr. år. Kommunene skal i situasjoner hvor brannrisikoen er vesentlig større enn normalt innføre høyere beredskap, skjerpet vakthold, utplassere materiell og lignende.

Organisering av skogbrannreservestyrker (skogbranntropper) i Telemark

I Telemark har 14 kommuner valgt å organisere skogbrannreservestyrken i fellesskap, som skogbranntropper. *Skogbranntropper i Telemark* er inndelt i tropp Øst Telemark, tropp Vest Telemark og tropp Grenland. Mannskaper i troppene innehar skogbrukskunnskap enten som skogeiere eller skogsarbeidere.

Materiellet er p.t. plassert troppsvis på brannstasjonene i Skien, Notodden og Fyresdal. Troppene er oppsatt med 23 – 30 mannskaper og har utstyr og skogbrannmateriell som supplerer materiell fra brannvesen og Sivilforsvar. Det er etablert et samarbeid med IUA Telemark på materiellsiden, og alle tropper har GPS, ATV, lette skogbrannpumper, lett slangemateriell samt selvreisende kar til vann.

Troppene blir trent hvert år og ofte i samvirke med brannvesen og sivilforsvar. Ordningen administreres gjennom styret til 110 Telemark og Skien brannvesen.

Mannskap/utstyr fra skogbranntroppene rekvireres gjennom 110 Telemark av brannsjefen (også i andre fylker) til innsats ved skogbranner, IUA hendelser, eller andre hendelser der denne ressursen kan være nyttig. Kostnadene til drift i forbindelse med aksjoner bæres av den part som har rekvirert mannskap/utstyr. Midt Telemark - og Bamble brannvesen har valgt å stå utenfor denne ordningen, og bruker

den tradisjonelle beredskapen med røde mannskaper. Det er imidlertid inngått avtaler slik at alle ressursene kan brukes av alle kommuner i Telemark.

Flyovervåking

Det er inngått avtale for kommunene i Telemark, Aust- og Vest Agder og Lardal kommune i Vestfold om skogbrannovervåking. Normalt er sesongen fra ca 1.april til 1.september.

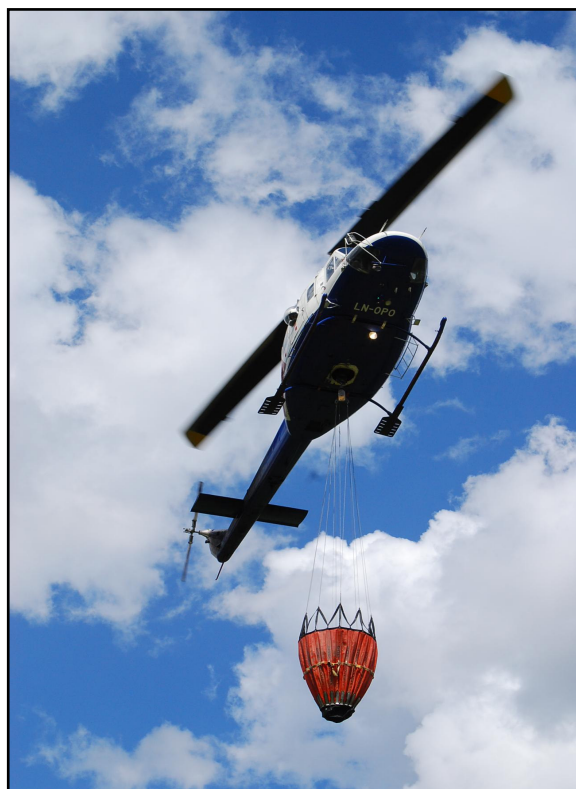
Alle fly er utstyrt med digitalt kamera og trådløst bredbånd slik at de kan overføre bilder når de flyr overvåking. Flyene kan også brukes til kartlegging av skade i forbindelse med andre naturskapte hendelser i Telemark. Ordningen administreres av Skien brannvesen.

I Telemark er det Grenland flyklubb og Nome flyklubb som utfører skogbrannovervåkingen.

Skogbrannhelikopter

Skogbrannhelikopter disponeres av Hovedredningssentralen for Sør-Norge (HRS) i Stavanger og er i fast beredskap fra 15.april til 15.august. I tillegg vil HRS i samråd med DSB kunne sette inn ytterligere helikopterressurser, så fremt disse er tilgjengelig, dersom det i perioder med stor skogbrannfare oppstår flere samtidige skogbranner.

Skogbrannhelikopteret er ment å bistå brannvesenets slukkeinnsats på bakken ved branner der spredningsfaren er stor. Brannsjefen avgjør om helikopter skal tilkalles.

Skogbrannhelikopter

Foto:DSB

Ledelsestøtte

I et samarbeid mellom Telemark, Buskerud, Hedmark, Aust Agder og Vest-Agder er det laget et eget team som kan rekvireres som ledelsestøtte ved større eller langvarige operasjoner. Dette er godt trent personell fra brannvesen, sivilforsvar, fylkesmenn og andre etater som kan bidra med stabsdrift innenfor ELS-prinsippene (Enhetlig innsatsledelsessystem), eller som har spesiell fagkompetanse på forskjellige type hendelser.

Det gjennomføres stabsøvelse for denne gruppen hvert år. Det er ca. 45 navn på denne listen og man kan be om støtte til alle funksjoner i en stab, eller bare søke råd pr. telefon. Utkalling skjer gjennom 110 Telemark. Ordningen har vært i bruk både i forbindelse med Frolandsbrannen og «Full City». Ordningen administreres av Skien brannvesen.

Risiko

Skogbrann kan forekomme i alle kommunene i Telemark.

Den største risikoen for store skogbranner er i tørre furuskogområder og i sammenhengende skogsområder.

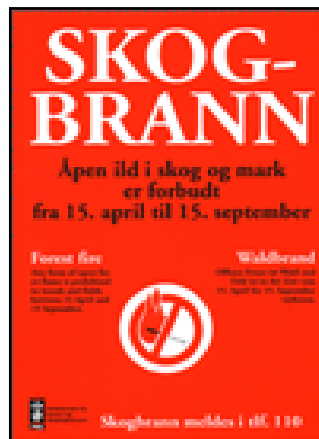
De kommunene som er mest utsatt, er Notodden, Skien, Drangedal og Nissedal.

De vanligste årsakene til skogbrann er

- Bruk av åpen ild i skog og mark (grill, bål, sigaretter etc.)
- Barns lek med ild
- I forbindelse med landbruksdrift (bruk av maskiner, kjettinger etc., halmbrenning)
- Naturgitte årsaker: Lynnedslag
- Gnister fra tog

I perioder med stor skogbrannfare må det vurderes ulike tiltak, for eksempel

- Begrensning i/forbud mot skogsdrift
- Kantklipping
- Ha ekstra sløkkeutstyr på arbeidsmaskiner
- Vanntanker i beredskap

Bruk av åpen ild i skog og mark i tidsrommet 15. april til 15. september er forbudt uten tillatelse fra kommunen. Kommunene kan i tillegg innføre ulike restriksjoner når det er stor skogbrannfare

Klimaendringer

I rapporten "Klima i Norge 2100" viser tall at den årlige middeltemperaturen på Østlandet som også omfatter Telemark, vil stige. Sommernedbøren på Sør- og Østlandet vil trolig avta mot slutten av århundret. Det blir små endringer i grunnvannstanden på kort sikt, men betydelig økning i underskuddet mot slutten av århundret. Økt grunnvannstand om sommeren kan gi alvorlige sommertørker. Dette kan få følger for skogbrannfare.

Sannsynlighet

Skogbranner inntreffer jevnlig. Hyppigheten og omfanget av skogbranner vil variere med skogtype, topografi og klimatiske forhold, tørke og vind, og evnen til å begrense og slokke.

Det er svært høy sannsynlighet for årlige små skogbranner.

Skogbranner i størrelsesorden 15.000 dekar (15.000 totalt areal, 10.000 produktiv skog) vurderes til å ha en MIDDELS SANNSYNLIGHET.

Konsekvens

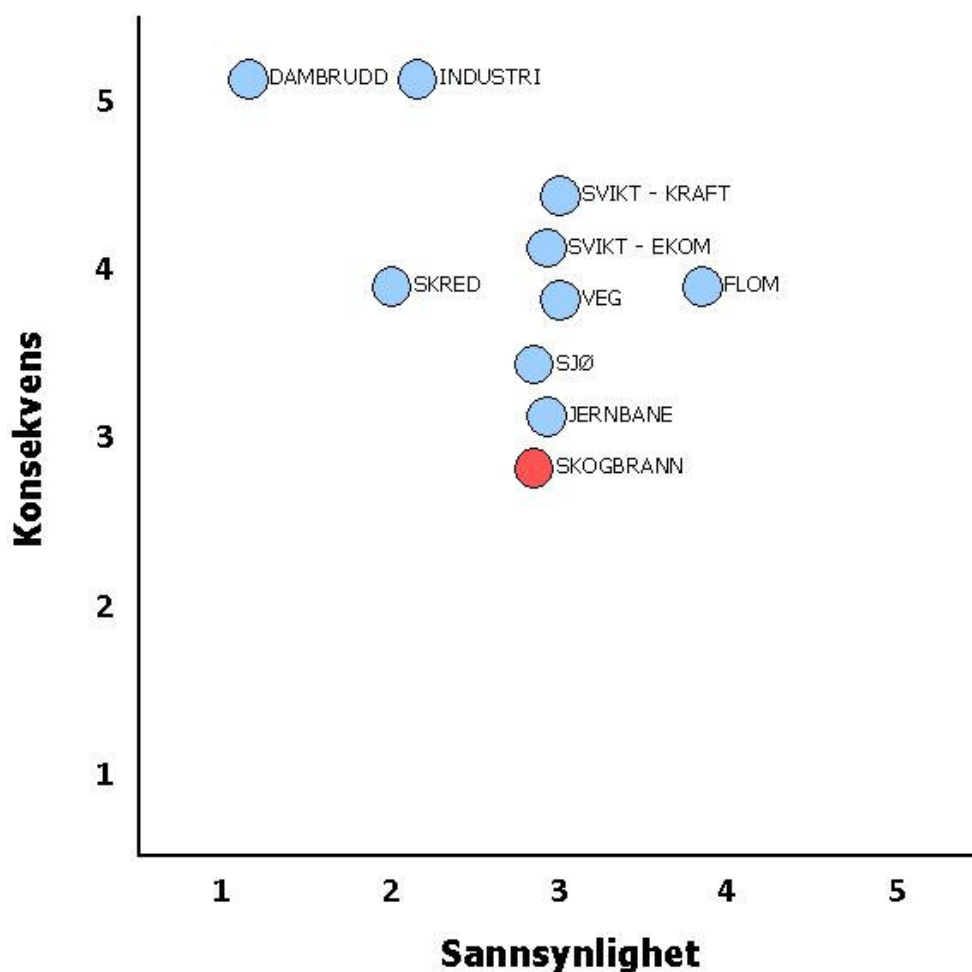
Overvåking utført av fly har gjort at branner oppdages tidligere. Bedre utbygd vegnett og bedre utstyr, inkl brannhelikopter, har bidratt til at branner ikke får utvikle seg like fritt som tidligere.

Skogbranner kan føre til brann- og røykskader som kan gi både akutte og kroniske skader, i verste fall ta liv. Bygninger og infrastruktur kan gå tapt i skogbranner. Dette kan gi økonomiske tap, men det avhenger av omfang og varighet. Skogbranner kan også gi utfordringer for offentlige tjenestetilbud, næringsliv, husholdninger og infrastruktur. Ved slokking prioriteres innsats der liv og helse er truet, deretter mot boliger, næringsbygg, gårdsbygninger.

Konsekvens	Liv og helse	Natur og miljø	Økonomi	Samfunnsstabilitet
Svært lav				
Lav	X			X
Middels		X	X	
Høy				
Svært høy				

En større skogbrann vurderes samlet sett til å få MIDDELS KONSEKVENSS.

Regionalt risikobilde - skogbrann

Roller og ansvar

I det forebyggende arbeidet og ved uønskede hendelser må en rekke aktører samarbeide. Det er derfor nødvendig å forberede samhandlingen ved å se på hvordan virksomhetene kan hindre at en ulykke skal inntreffe og planlegge tiltak for å redusere konsekvensene. I begge situasjoner er det først og fremst viktig å se på oppgaver og rolleavklaringer.

Oppgaver (uavhengig av type hendelse) for Kommunene, Fylkesmannen, Politiet, Statens vegvesen, Fylkeskommunen, Forsvaret, Sivilforsvaret, Mattilsynet, Sykehuset, se kap Roller og ansvar.

Forebyggende tiltak

Kommunene/ Brannvesen	• Ha skogbrann som tema i risiko- og sårbarhetsanalysene • Utarbeide beredskapsplan for skogbrann som bla sikrer at ressurser er kartlagt på forhånd, egne ressurser, ressurser i nabokommuner, interkommunalt samarbeid og organisering av skogbrannreservestyrke. • Få lederstøtte når det er rekvidert skogbrannhelikopter • I perioder med stor skogbrannfare holde seg oppdatert og følge meteorologiske prognoser løpende - benytte skogbrannfareindeksen • Samarbeide med skogbruksmyndigheter, skogeiere og andre for å vurdere forebyggende tiltak og forberede skogbrannslukkeinnsatser • Drøfte med Sivilforsvaret hvilken bistand som kan forventes • Vurdere å innføre restriksjoner/forbud etter brannloven, eks. driftsstans i skogbruket, stans av kantslått m.v. Dette må skje i samråd med berørte aktører eks skogeiere, entreprenører • Intensivere informasjon om skogbrannfaren ved omtale i media, plakater/oppslag i skogsområder • Ha oversikt over tilgjengelig materiell eks. skogsbruksmaskiner, inngå avtale om leie og bruk • Gjennomføre øvelser/samvirkeøvelser med Sivilforsvar, Fylkesmannen, skogbrannreservestyrker/geokartdatakyndige i kommunen • Skal ha oversikt over relevante skogdata i digital form
Fylkesmannen	• Bidra til at skogbrannovervåking fra småfly opprettholdes og videreføres • Ha oversikt over relevante skogdata i digital form • I besittelse av beredskaps-pc og A3-plotter for bruk i større skogbrannsituasjoner.
Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB)	• Fagmyndighet for brannvesenet • Tilsynsmyndighet herunder med etablering og drift av skogbrannberedskap

	• Administrere skogbrannhelikopter. • Hvert år sender ut informasjon om prosedyrer for rekvirering og bruk av skogbrannhelikopter
Meteorologisk institutt	• Utarbeide skogbrannfareindeks (fra ca. 1.04 til 1.09)
Jernbaneverket	• Ansvarlig for rydding av vegetasjon langs jernbanen
Skogeier og skogeierforening	• Overvåke skogeiendommene • Opptre aktsomt i forbindelse med skogsdrift • Delta i skogbrannreserven

Krisehåndtering

Kommunene/ Brannvesen	• Hovedansvarlig for slokking • Raskt varsle Sivilforsvaret eventuelle andre ressursleverandører for å være forberedt på langvarig og ressurskrevende bakkeinnsats • 110-sentralen rekvirerer skogbrannhelikopter fra HRS (se instruks for rekvirering og bruk av skogbrannhelikopter (DSB)) • Etablere tilstrekkelig vakthold
Hovedrednings-Sentralen (HRS)	• Disponere skogbrannhelikopter • Når det oppstår flere branner samtidig prioriterer tildeling av helikopterressurser til branner som truer 1. Liv og helse 2. Bebyggelse og viktig infrastruktur (kraftnett, trafikkårer med mer) 3. Produktiv skog (branner med største spredningsfare dekkes først) 4. Busk, kratt, lyng og utmark - ikke produktiv skog
Fylkesmannen	• Gi bistand med digital kartkompetanse
Meteorologisk institutt	• Bidra med værdata
Sivilforsvaret	• Bidra med personell og materiell ○ Pumpe- og slangemateriell, samleplass, telt, aggregat, lys, samband, ○ Forpleining, transport, evakuering.
Skogeiere	• Gi bistand til skogbrannslokking • Kan pålegges vakthold og sikring etter at brannen er slokket

Kilder og henvisninger

Lover, forskrifter, veiledere, planer m.v.

- Brann – og eksplosjonsvernloven av 14.juni 2002
<http://www.lovdata.no/all/nl-20020614-020.html>
- Forskrift om organisering og dimensjonering av brannvesen av 14. juni 2002
<http://www.lovdata.no/for/sf/jd/jd-20020626-0729.html>
- Veiledning til Enhetlig ledelsessystem (ELS)
Brannvesenet, Sivilforsvaret og IUA skal organisere seg i h.t. EIS.
<http://dsb.no/no/toppmeny/Publikasjoner/2011/Tema/Veileder-om-enhetlig-ledelsessystem-ELS/>